

*Tussenevaluatie 2016 van beleidsplan “Een bijzondere tijd”,
beleidsplan decentralisaties sociaal domein (gemeente Venlo)*

November 2016

Zaaknummer 1058704

Inhoudsopgave

Aanleiding en inleiding.....	2
Evaluatie per onderdeel (wet).....	4
De Wmo.....	5
De Jeugdwet.....	10
De Participatiewet.....	12
De onderwerpen die zowel op de Jeugdwet als op de Wmo betrekking hebben	16
Concluderend en aanbevelend.....	18

Aanleiding en inleiding

In oktober 2014 heeft de gemeenteraad het beleidsplan “Een bijzondere tijd, beleidsplan decentralisaties in het sociaal domein gemeente Venlo” (hierna te noemen beleidsplan decentralisaties sociaal domein) vastgesteld.

Doel van het genoemde beleidsplan is *transitie*, de overgang van de nieuwe taken en verantwoordelijkheden naar de gemeente en *transformatie* in het sociaal domein, de kanteling van de verzorgingsstaat naar de participatiesamenleving. De decentralisaties (Voormalige taken AWBZ, Jeugdwet, participatiewet) in het sociaal domein brachten in 2015 grote veranderingen met zich mee. De nieuwe taken die deze veranderingen met zich meebrachten zijn voortvarend opgepakt. Omdat er altijd zaken te verbeteren zijn is het goed om periodiek te kijken waar we staan en leerpunten te benoemen aan de hand waarvan verbeteringen kunnen worden doorgevoerd. Daarom is er ook in 2016 een tussenevaluatie naar de drie decentralisaties (3D's) uitgevoerd.

Bij de eerste tussenevaluatie (2015) van de 3D's, welke op 24 februari 2016 is vastgesteld door de gemeenteraad (raadsbesluit nr. 2016-7), is een toezegging aan de gemeenteraad gedaan dat er jaarlijks een rapportage per wet plaatsvindt, over:

- Jeugdwet
- Participatiewet
- Wmo

Om aan deze toezegging tegemoet te komen is er per wet een (deel) evaluatie opgesteld met daarin de belangrijkste bevindingen, alsmede waar (mogelijk) nog zaken verbeterd kunnen worden. Deze (deel) evaluaties hebben een overkoepelend overzicht van bevindingen opgeleverd. Naar aanleiding van deze conclusies, stellen we aanbevelingen ter verbetering voor.

Ook in 2015 is er een evaluatie uitgevoerd. Hieruit kwamen de volgende aanbevelingen naar voren:

- Maak de toegang naar zorg en ondersteuning echt integraal (Van 2D naar 3D).
- Beweging op gang brengen (verschuiving) van maatwerk naar algemene voorzieningen.
- Bij de beleidsvorming, bij het inrichten van de instrumenten en in de werkwijzen van onze medewerkers gaan we uit van de kernopgaven van de decentralisaties en de uitgangspunten voor verandering.
- Opdracht geven en inkoop goed aan laten sluiten bij de transformatie en ruimte bieden voor verandering en vernieuwing.

Daarnaast is tijdens de behandeling van de evaluatie met de gemeenteraad afgesproken dat we in 2016 aan de slag zouden gaan met het verbeteren van de communicatie over de nieuwe zorgtaken richting onze inwoners en de inning van de eigen bijdrage zouden analyseren en daar waar nodig aanpassen.

Hoe is de 2016-evaluatie tot stand gekomen?

Intern en bij de Adviesraad sociaal domein en de andere achterbanfora (gehandicaptenraad, seniorenplatform, Adviesforum sport en Cliëntenraad sociale zaken) is er geïnventariseerd welke thema's zij belangrijk vonden om dit jaar mee te nemen in de tussenevaluatie. Hier kwamen de volgende thema's uit naar voren:

1. Communicatie
2. Integraliteit in de toegang
3. Stapeling zorgkosten –onderzoek en aanpak
4. Transformatie in participatiewet
5. Klant, klantbeleving, eigen regie

Op basis hiervan zijn verschillende vervolgstappen gezet, zoals het uitzetten van verschillende formats om input te verzamelen over waar we momenteel staan in de uitvoering van de 3D's. Daarnaast zijn de uitkomsten gespiegeld met verschillende professionals uit de uitvoering. Uit deze informatie zijn conclusies en aanbevelingen getrokken.

Verbinding met de resultaten uit de Finrap 2016

Gelijktijdig met de voorbereiding van deze tussenevaluatie heeft ook de voorbereiding van de Finrap 2016 plaatsgevonden, die in november 2016 aan de gemeenteraad is aangeboden. In deze evaluatie is op hoofdlijnen de verbinding tussen de inhoudelijke evaluatie en de financiële cijfers gelegd.

Leeswijzer:

Deze evaluatie is opgebouwd langs de verschillende onderdelen, daarbij de aandachtspunten vanuit 2015 volgend en onder benoeming van nieuwe aandachtspunten voortvloeiend uit 2016. Langs een rapportagelijijn per wet, sluiten we de evaluatie af met aanbevelingen voor de overzienbare en verder weg gelegen toekomst.

Evaluatie per onderdeel (wet)

De Wmo

Het eerste jaar van de decentralisatie is veel energie gestoken in de overname van de nieuwe taken van het rijk en het borgen van de continuïteit van zorg. Het jaar 2016 heeft vooral in het teken gestaan van het verder verbeteren van datgene wat in 2015 is opgebouwd.

Bereik

Per 1 oktober 2016 maken 5445 burgers (4771 huishoudens) in de gemeente gebruik van Wmo-voorzieningen.

Het gaat daarbij om de volgende voorzieningen:

Algemene Wmo-voorzieningen*		
Leefdomein	Voorziening	Aantal gebruikers
Sociale participatie	Open inloop	350
Regie	Kortdurende individuele ondersteuning	230
Maatwerkvoorzieningen Wmo		
Leefdomein	Voorziening	Aantal gebruikers
Sociale participatie	Dagbesteding	500
Huishouden en pers.verzorging	Ondersteuning huishouden	2.950
	Persoonlijke verzorging	90
Wonen	Beschermd wonen	240
	Logeren	20
	Trapliften, woningaanpassing en woonvoorzieningen	1.000
Mobiliteit	Collectief vervoer (regiotaxi)	5.300
	Rolstoelen, scootmobielen en overige vervoersvoorzieningen	5.800
Regie	Individuele ondersteuning en begeleiding	1.100

* In dit overzicht ontbreken cijfers over maatschappelijke opvang en vrouwenopvang, omdat die niet op de schaal van de gemeente Venlo bekend zijn, alleen op regionale schaal.

Wat ging er goed?

In algemene zin kan worden gesteld, dat de individuele maatwerkvoorzieningen Wmo goed functioneren en passende maatwerkondersteuning bieden aan onze volwassen burgers die dat nodig hebben. Uiteraard zijn er op elk onderdeel altijd aandachtspunten en zaken die verder ontwikkeld moeten worden, maar er zijn geen forse problemen en het onderwerp is voldoende belegd.

Ondersteuning mantelzorgers

In samenspraak met mantelzorgers en samenwerkingspartners rond mantelzorgers is een nieuw waarderingssysteem in de vorm van de mantelzorgvoucher ingevoerd.

Er is een denktank mantelzorg met samenwerkingspartners opgestart, nu onderverdeeld in denktank jonge mantelzorgers en denktank werkende mantelzorgers.

Aandachtspunt, ook vanuit het cliënt-ervaringsonderzoek, vormt de samenwerking tussen sociaal wijkteam en mantelzorger (zie ook aanbeveling brede evaluatie toegang)

Informele zorg

Veel zorgvragen hebben te maken met sociaal isolement of het kunnen leggen van contacten. Ook in de sociale wijkteams komt men deze problematiek tegen. De inzet van een vaste vrijwilliger in de thuissituatie en als begeleider bij activiteiten buitenshuis vergroot het welzijn van de hulpvrager, biedt respijt voor de mantelzorger en maakt het mogelijk 'erbij te horen' en deel te blijven nemen aan de samenleving.

Een aantal vrijwilligersorganisaties ontvangt subsidie voor het bieden van informele zorg. Dit zijn bijvoorbeeld Humanitas, de Algemene hulpdienst, Vrijwillige Palliatieve terminale zorg en het Toon Hermanshuis. Daarnaast biedt Proteion Welzijn in opdracht van de gemeente intensieve vrijwilligerszorg in Venlo. Dit is gericht op het faciliteren en coachen van zorgvrijwilligers, waarbij optimale samenwerking tussen vrijwilliger en beroepskracht een speerpunt is.

Bereik: bij de vrijwilligerszorg Venlo / Proteion Welzijn zijn momenteel (februari 2016) 138 vrijwilligers en 198 hulpvragers bekend.

Uitvoeringsteams individuele ondersteuning

De uitvoeringsteams individuele ondersteuning (IO) lopen goed in alle wijken.

Vanaf 1 januari 2016 worden flexibele vormen van individuele ondersteuning ingezet.

De inzet van kortdurende ondersteuning (een traject van gemiddeld 15 uur binnen ½ jaar) is laagdrempelig (en daarmee een algemene voorziening) en stelt de burger in staat om met een kort ondersteuningstraject zelfstandig weer verder te kunnen.

Daarnaast zijn er trajecten op maat die langduriger en/of intensiever zijn en die alleen worden ingezet op basis van een keukentafelgesprek (maatwerkvoorziening).

Door de korte lijnen tussen het uitvoeringsteam Individuele Ondersteuning en het Kernteam (toegang) op wijkniveau kan als dat nodig is, snel worden op- en afgeschaald in de ondersteuning. Signalen van burgers worden daarmee sneller opgepakt met als doel verzwaring van problematiek te voorkomen. De verbinding van het uitvoeringsteam met de wijk maakt dat partijen elkaar snel vinden en afstemming zoeken en zo veel mogelijk inzetten op de beschikbare voorzieningen voor de burger in de wijk en waar mogelijk professionele ondersteuning weer af te bouwen.

Ter verbetering van de samenwerking tussen team IO (begeleiding volwassenen) en gezinscoaches wordt een pilot opgezet waarin een team gezinscoaches en team individuele ondersteuning intensief samen casuïstiek oppakken.

Bij de doorontwikkeling van de uitvoeringsteams is onder andere aandacht voor:

- samenstelling teams (kwaliteit, diversiteit),
- welke vraagstukken passen bij een uitvoeringsteam en welke niet,
- wat ervaren burgers van deze vorm van ondersteuning.

Open inloop

De open inloop is een algemene voorziening, is dus vrij toegankelijk voor iedereen.

Er is een open inloop in alle huizen van de wijk, het team maatwerkondersteuning is in alle wijken actief.

De bezoekers zijn erg tevreden over de begeleiding

door de professionals, 95% van de bezoekers voelt zich op zijn of haar gemak in de open Inloop, 90% is tevreden met de verhouding prijs-kwaliteit in de open inloop, de professionals voelen zich verantwoordelijk voor de open Inloop en werken aan de doorontwikkeling.

Aandachtspunt vormt de kwaliteit van de huisvesting van de open inlopen: de meeste locaties zijn niet echt geschikt voor de open inloop door zaken als achterstallig onderhoud, te weinig ruimte, gebrek aan meerdere ruimtes in één gebouw.

Maatwerkteam: in de meeste stadsdelen gaat de toeleiding naar de casussen goed, de bekendheid van het team is in de meeste stadsdelen goed en de aansluiting met de open inloop, het sociaal wijkteam en het buurtnetwerk is goed. In een deel van de stadsdelen is ook al de huisartsenpraktijk betrokken bij de aanpak van het maatwerkteam.

Bereik: Maandelijks komen in heel Venlo in 2016 gemiddeld zo'n 350 mensen per dag naar de open inloop. De frequentie van bezoek aan de open inloop varieert van 1 dagdeel tot 5 dagen per week. Qua herkomst doelgroep ligt het zwaartepunt bij de 65 plussers.

Tot 1 september 2016 zijn in heel Venlo 53 casussen opgepakt door het maatwerkteam

Toezicht en handhaving Wmo

Ten aanzien van het borgen van de kwaliteit van voorzieningen is door de Noord-Limburgse gemeenten samen met ingang van maart 2016 een toezichthoudend ambtenaar aangesteld en een (digitaal) meldpunt voor incidenten/calamiteiten ingericht. Aangezien dit voor gemeenten een geheel nieuwe taak is, is de betrokken persoon gestart met het ontwikkelen van een werkwijze en protocollen. Daarbij heeft zij aansluiting gezocht bij de ervaringen van de Inspectie Gezondheidszorg (IGZ), die deze taak voorheen in het kader van de AWBZ uitoefende en nog steeds uitoefent op gebied van gezondheidszorg. Ook volgt zij de ontwikkelingen elders in het land. De meeste gemeenten verkeren nog in de ontwikkel- en opstartfase betreffende deze taak.

Op dit moment wordt de werkwijze betreffende de vervolg-aanpak binnen de gemeente van een melding en het daarop volgende adviesrapport ingeregeld, ook dit is een nieuwe taak voor ons. Het ontwikkelen van procedures en protocollen met gebruik van de ervaring van de IGZ en de ontwikkelingen elders in het land, blijkt een goede manier te zijn om relatief snel tot een goede werkwijze te komen.

Met betrekking tot het voorkomen en bestrijden van misbruik en fraude in de Wmo wordt nog in 2016 de formele aanwijzing geregeld. Daarbij sluiten we zo veel mogelijk aan bij de aanpak fraude vanuit de Participatiewet. De verdere aanpak om adequaat te kunnen handelen bij fraude in de Wmo wordt aansluitend uitgerold. Het voorkómen van fraude en misbruik krijgt een belangrijk accent, met name de voorlichting aan klant en aanbieders. Overigens blijkt dat fraudesignalen veelal te maken hebben met onwetendheid en is de daadwerkelijke, bewuste fraude beperkter dan het aantal signalen.

Preventie (openbare) geestelijke gezondheidszorg (o)ggz, bemoeizorg

Preventie (o)ggz heeft tot doel het bevorderen van een gezonde levensstijl van kwetsbare burgers, het voorkomen van problemen of de verergering daarvan op het gebied van de (geestelijke) gezondheid, veiligheid en leefbaarheid en/of de nazorg van personen, die bezig zijn met het afbouwen van zorg.

Bemoeizorg is hulpverlening bieden aan zorgwekkende zorgmijders: mensen die in (zeer) moeizame omstandigheden leven en om diverse redenen de stap naar de reguliere hulpverlening niet kunnen of willen maken.

Beide taken hebben een relatie met (het voor komen van overlast in) de leefomgeving. Ze worden regionaal ontwikkeld en ingekocht, maar vooral lokaal uitgevoerd.

Wat verdient aandacht?

Initiatieven van (groepen) burgers in de wijk.

Belangrijkste aandachtspunt, ook in de Wmo, is dat er nog te weinig focus is op het faciliteren en stimuleren van initiatieven van (groepen) burgers in de wijken. Dit, terwijl deze initiatieven vaak heel goede alternatieven bieden voor het inzetten van dure maatwerkvoorzieningen.

Een van de belangrijkste thema's ten aanzien van ouderen is bijvoorbeeld eenzaamheid. Eenvoudige activiteiten waarin bewoners elkaar ontmoeten, een praatje maken, elkaar letterlijk en figuurlijk onder de arm nemen, zijn belangrijk bij het voorkómen van eenzaamheid.

Mensen die zich hier voor willen inzetten zijn vaak veel tijd en energie kwijt aan het regelen van randvoorwaarden: een betaalbare ruimte om elkaar te ontmoeten, ineens aan allerlei regeltjes moeten voldoen enz.

Vaak is er wel ergens een eenmalig budget voor te krijgen, maar het structureel faciliteren van dit soort zaken gebeurt weinig. Soms sterven initiatieven van burgers dan ook na enige tijd een stille dood en blijven initiatiefnemers gefrustreerd achter.

Er dient meer aandacht en ruimte te zijn om initiatieven tot wasdom te laten komen. Het is niet altijd een kwestie van geld.

Algemene voorzieningen

Ook het ontwikkelen van nieuwe algemene voorzieningen, die een alternatief kunnen vormen voor individuele maatwerkvoorzieningen, verdient meer aandacht. Initiatieven voor algemene voorzieningen blijken niet vanzelf te ontstaan. Algemene voorzieningen kunnen een goed alternatief vormen voor het inzetten van dure individuele maatwerkvoorzieningen. Onderzoek naar de mogelijkheid van andere vormen van algemene voorzieningen, die een goed alternatief kunnen vormen voor het inzetten van dure individuele maatwerkvoorzieningen, is nodig. Daarbij kan ook gekeken worden naar "best practices" in andere gemeenten. De meest kansrijke ideeën dienen verder ontwikkeld te worden, hetzij door partijen in de samenleving, of door de gemeente zelf.

Huishoudelijke hulp, uitvoeringsteams niet verder uitgerold, beëindiging HHT-regeling

In 2015 is gestart met uitvoeringsteams huishoudelijke hulp. Zomer 2016 is besloten deze niet verder uit te rollen en de bestaande teams af te bouwen, de raad is hierover geïnformeerd via RIB nr. 2016-110. Op dit moment loopt de afbouw van de uitvoeringsteams in samenwerking met de aanbieders.

Ons voornemen was om voor de inkoop 2017 een sturings-en bekostigingsmodel te kiezen waarbij gestuurd zou worden op een (nader omschreven) resultaat "schoon en leefbaar huis". Uitspraken van de Centrale Raad van Beroep in mei jl. leken de voordelen van dit systeem voor zowel de aanbieder als de gemeenten teniet te doen. Voor 2017 heeft geen aparte inkoop op deze manier plaatsgevonden, maar maken we gebruik van de regionale inkoop. Een nadere bezinning op een meer bij de kanteling passende vorm van sturing en bekostiging, samen met de aanbieders huishoudelijke hulp, is voorzien voor 2017.

Inbedding huishoudelijke hulp in het formele en informele netwerk van ondersteuning in de wijk is nog niet optimaal. We willen met aanbieders nadere afspraken hoe we dit vorm gaan geven.

De vele wijzigingen in de afgelopen periode en verschillen van opvatting over nut en noodzaak hiervan hebben de samenwerkingsrelatie tussen de gemeente en de aanbieders af en toe onder druk gezet. Het behouden en waar nodig verbeteren van de samenwerking heeft onze voortdurende aandacht.

Logeren en tijdelijk verblijf

Er zijn signalen dat er te weinig aanbod is en dat het aanbod niet passend is. De signalen zijn nog niet gestaafd door cijfers en in de praktijk zijn er weinig vragen c.q. casussen.

Vanuit mantelzorgondersteuning is er het signaal dat behoefte er wel is, maar dat drempel bij mantelzorg hoog is om hiervan gebruik te maken. En als ze zo ver zijn is er niet altijd passend aanbod, waardoor soms schrijnende situaties ontstaan.

Nadere analyse van signalen vindt plaats. In nader overleg met mantelzorgers in samenwerking met de steunpunten mantelzorg moet helder worden wat nodig is om vraag en aanbod op elkaar te laten aansluiten.

Hulpmiddelen

Sinds 1 december 2015 heeft Venlo een nieuwe leverancier (Medipoint) voor de individuele hulpmiddelen. De dienstverlening door de nieuwe leverancier aan de gebruikers verliep in de beginfase niet vlekkeloos. Op verzoek van de gemeente heeft Medipoint een verbeterplan ingediend en hierop wordt gemonitord. Inmiddels zijn ook verbeteringen doorgevoerd en er wordt nauwlettend gevolgd of deze ook het gewenste effect hebben.

Verder wordt – mede naar aanleiding van signalen van gebruikers - gekeken naar mogelijkheden om bij het verstrekken van hulpmiddelen ergotherapeutische deskundigheid op een efficiënte manier in te roepen, zodat het hulpmiddel ook daadwerkelijk goed passend is.

Maatschappelijke opvang

Het beleid voor maatschappelijke opvang is gericht op korter verblijf in de opvang en meer doorstroom naar reguliere huisvesting. Daarvoor zijn meer woningen nodig. Hierover moet overleg met woningcorporaties plaatsvinden.

De Jeugdwet

Het afgelopen jaar was het tweede jaar na de decentralisaties. Het was een jaar waarin de eerste ervaringen uit 2015 aangescherpt konden worden. In 2016 zijn de herindicaties verder afgerond, iets wat veel andere gemeenten niet is gelukt. Daarnaast hebben de leden van de sociale wijkteams veel werk verzet in de wijk om de zorgcontinuïteit voor onze jeugdigen te waarborgen. In het tweede jaar na de decentralisatie kunnen we vaststellen dat er veel en goed werk wordt geleverd maar dat er altijd ruimte is voor verbeteringen.

Bereik

In Venlo ontvangen rond de 3.000 jeugdigen jeugdhulp. Dit kan gaan om een lichte vorm van dyslexiebegeleiding tot ondersteuning bij zware GGZ-aandoeningen. Er zijn dit jaar (peildatum 1 november 2016) 600 jeugdigen rechtstreek via bijvoorbeeld de huisarts naar jeugdhulp verwezen en ongeveer 100 jeugdigen via onze lokale toegang binnengekomen (via keukentafelgesprek, leefzorgplan). Het merendeel van de nieuwe aanvragen komt dus rechtstreeks binnen (zie kader 1).

Kader 1: rechtstreekse verwijzingen

Jeugdhulp is, naast de gemeentelijke toegang (via keukentafelgesprek, leefzorgplan), ook mogelijk met een verwijzing van onder andere een huisarts, jeugdarts of medisch specialist. Dit staat in de Jeugdwet en dit geldt in alle gemeenten. Met een verwijzing van een arts is jeugdhulp rechtstreeks toegankelijk, er is dan geen indicatiestelling door de gemeente nodig.

De uitvoeringsteams jeugd (gezinscoaches) hebben ruim 400 gezinnen ondersteund bij lichte opvoedingsvragen.

Wat ging er goed?

Uitvoeringsteam Jeugd (gezinscoaches)

Er is een plan van aanpak opgesteld voor de doorontwikkeling van de uitvoeringsteams jeugd. Vanuit dit plan van aanpak worden verschillende verbeteringen doorgevoerd. In 2016 zijn bijvoorbeeld aan alle scholen in Venlo gezinscoaches gekoppeld als vast contactpersoon, waardoor in plaats van naar de huisarts te verwijzen in grotere mate naar de gemeentelijke toegang moet worden verwezen.

Daarnaast zijn in 2016 contacten gelegd met huisartsen om te komen tot afspraken over toeleiding en doorverwijzing naar zorg. Met GGZ-instellingen zijn soortgelijke afspraken in voorbereiding.

Gedwongen kader

Het afgelopen jaar zijn er veel stappen gezet om de samenwerking met het gedwongen kader en de veiligheidsketen te verbeteren. Zo is de beschermingstafel (zie kader 1) verder uitgebouwd en zijn er betere samenwerkingsafspraken gemaakt met de Raad voor de Kinderbescherming en de gecertificeerde instellingen. Er is een pilot gestart voor de samenwerking tussen het gedwongen kader en de gezinscoachteams, om van elkaar te leren en een betere integrale aanpak te realiseren. Ook is de verwijsindex risicojeugd beter neerzet.

Kader 2: Beschermingstafel

Aan de beschermingstafel jeugd wordt in aanwezigheid van ouders en kinderen een besluit genomen over het wel of niet starten van een onderzoek door de Raad van de Kinderbescherming (RvdK). Een onderzoek door de RvdK kan eindigen in een rechterlijke uitspraak zoals een onder toezichtstelling (OTS, gezinsvoogd) of een uithuisplaatsing. Aan de beschermingstafel wordt momenteel deelgenomen door een gedragswetenschapper en de RvdK onder onafhankelijk voorzitterschap van het Zorg- en Veiligheidshuis.

Preventie/vroegsignalering

Met partners is gewerkt aan een plan van aanpak vroegsignalering, om de signalerende functie te verbeteren. De uitrol van dit plan van aanpak zal nog dit jaar starten.

Er zijn gezinscoaches preventie gestart die lichte en eenvoudige vragen snel op kunnen pakken, zonder dat daarvoor een leefzorgplan gemaakt hoeft te worden. In de pilotfase richten zij zich vooral op de doelgroep jonge moeders, risicozwangeren en kinderen -9 maanden tot 4 jaar. Hierbij wordt breed en integraal gekeken naar zowel moeder als kind op alle leefdomeinen.

Voor de doelgroep 12+ is het JongerenServicePunt (JSP) in (door)ontwikkeling, in samenwerking met scholen en gezinscoaches én jongeren. Jongeren kunnen hier met allerlei vragen terecht en worden zo geholpen aan de juiste informatie, hulp of ondersteuning. Inmiddels is het JSP gestart op het Blariacum en het Valuascollege.

Figuur 1: Brainstormsessie met jongeren in het kader van het JSP

Wat verdient aandacht?

Van zorgcontinuïteit naar kanteling

Ook in het tweede jaar na de decentralisatie is er nog steeds veel geïnvesteerd in de basis en dan vooral het goed neerzetten van onze 'nieuwe' wettelijke taken en verantwoordelijkheden. De beoogde transformatie komt mede daardoor nog niet in volle breedte van de grond. Hierdoor is in slechts beperkte mate een verschuiving te zien van maatwerkproducten naar algemene en voorliggende voorzieningen. Hierdoor blijft de druk op de financiën groot.

Uitvoeringsconcept

Het uitvoeringsconcept 3d's (sociale wijkteams) voorziet niet altijd in het goed uit kunnen voeren van de wettelijke taken jeugd. Hier ontbreekt het bijvoorbeeld aan voldoende doorzettingsmacht en snelheid van handelen.

Daarnaast zien we dat teveel inwoners met lichte en eenvoudige hulp- en zorgvragen direct worden doorverwezen naar het wijkteam en keukentafelgesprek, omdat het aanbod aan lichte en vrij toegankelijke ondersteuning te beperkt en onvoldoende bekend is.

Met name voor mensen met relatief eenvoudige vragen werkt dit drempelverhogend. Doordat er meer gekozen wordt voor maatwerk dan voorliggende voorzieningen blijft de druk op de financiën groot.

Financiën

Het jeugdhulpbudget dat de Gemeente Venlo vanuit het Rijk ontvangt is onvoldoende om alle kosten die we maken in het kader van de uitvoering van de jeugdwet op te vangen. Dit komt voornamelijk omdat er meer maatwerkproducten worden ingezet dan voorzien. De uitgaven jeugd zijn het afgelopen jaar gestegen terwijl een daling noodzakelijk is. Zoals eerder genoemd is dit te verklaren door het grote beroep op maatwerk.

De Participatiewet

Ook in 2016 heeft de uitvoering van de Participatiewet niet in rustig vaarwater kunnen plaatsvinden. Mede gezien de enorme financiële belangen, is belangrijk is dat de beheersbaarheid van de Participatiewet overzienbaar blijft en gelijktijdig de koers naar een toekomstbestendige, mens-gerichte Participatiewet wordt doorgezet. Grosso modo zien we in 2016 geen majeure redenen voor ingrijpende beleidswijzigingen en gelijktijdig ervaren we wel dat de ingezette veranderingen voel- en merkbaar worden. Uiteraard valt er nog veel te winnen en te verbeteren, met name daar waar het gaat om oriëntatie op en interactie naar zowel samenleving als bedrijfsleven

Bereik

De gemeente Venlo verstrekt maandelijks ruim 3.200 Participatiewet-uitkeringen. Per peildatum juli 2016, is het aantal uitkeringen in Venlo met circa 0,3% afgenomen ten opzichte van januari 2016¹. Ook in het derde kwartaal 2016 lijkt deze stabilisatie zich voort te zetten.

In financiële zin (de uitkeringslast) is er over deze zelfde periode sprake van een zeer geringe stijging (0,28%).

Deze ontwikkelingen waarderen wij als positief ten opzichte van het stijgende landelijk gemiddelde en rijks prognoses (landelijk ligt over dezelfde periode gemeten de stijging op 3,4%).

De Venlose ontwikkeling is temeer opmerkelijk daar landelijk juist een meer stijgende trend van het aantal uitkeringsgerechtigden wordt verwacht (en gerealiseerd): ondanks een verbeterende economie, zal (zo geven de rijks-prognoses aan) in de bijstandsontwikkeling de komende jaren nog een stijgingseffect merkbaar zijn ten gevolge van maatregelen uit het verleden ('stop' op Wajong en WSW, vluchtelingenproblematiek, verhoging AOW-leeftijd). Financieel is de relatief gunstige Venlose volume-ontwikkeling nog slechts beperkt merkbaar; dit is echter slechts een tijdelijk effect en direct gevolg van de begrotingssystematiek van het rijk (die hebben gerekend met een lagere gemiddelde uitkering dan landelijk wordt gerealiseerd). In komende jaren zal zich dit corrigeren en zal Venlo hiervan de vruchten plukken².

Het aantal mensen in een WSW-dienstbetrekking is tamelijk stabiel (uitstroom uit de WSW vind in de regel enkel plaats door overlijden of pensionering).

Op welke werkplek mensen met een WSW-dienstverband werken, vertoont wel veel dynamiek (onder meer als gevolg van de hierna beschreven KanDoen-ontwikkeling). Dit is een logisch gevolg van de koers die met de WAA is ingezet en waaraan immer wordt doorontwikkeld, ook met het oog op de financiële beheersbaarheid.

Daarbij mag niet de realiteit uit het oog worden verloren dat uitvoering van de WSW-verantwoordelijkheid onder de gegeven omstandigheden financieel niet veel positiever kan, daarvoor schiet de uitermate krap berekende rijksfinanciering gewoonweg te kort. Wel verdient het aanbeveling scherp te blijven op mogelijkheden om hetzij financieel danwel sociaal verbeteringen aan te brengen.

Wat ging er goed?

Stabiliteit in uitvoering

Omdat het vaak als vanzelfsprekend wordt ervaren en dat het zeker niet is, mag hier niet onbenoemd blijven dat we, in alle hectiek en dynamiek, ook in 2016 er in geslaagd zijn om –

¹ Gecorrigeerd voor de zogenaamde UNI-Venlo-overeenkomsten

² Overigens maakt het BUIG-budget waaruit uitkeringen worden gefinancierd in de Venlose systematiek geen onderdeel uit van het zogenaamde 'vierkant'.

grosso modo - onze bijstandsgerechtigde burgers tijdig en passend van hun noodzakelijke inkomen te voorzien. Het belang daarvan mag niet onderschat worden en waardering voor de uitvoerende afdeling, die naast de uitvoering van de Participatiewet inmiddels ook de handen vol heeft aan de WMO- en Jeugdzorg-administratie, is hier dan ook zeker op zijn plaats.

KanDoen

KanDoen heeft zich in 2016 verdergaand ontwikkeld en biedt inmiddels op veel plekken en manieren in Venlo werk en activiteiten aan. Op basis van een interne tussentijdse evaluatie, constateren we het volgende:

- Momenteel nemen er circa 200 deelnemers deel aan KanDoen.
- Veel aandacht gaat daarbij in 2016 uit naar het op een goede manier integreren van WSW-medewerkers binnen dit concept, met de daarbij behorende spanningsbogen vanuit de WSW-doelgroep, met name gericht op de begeleiding en type werkzaamheden.
- Ondanks het nodige vallen en weer opstaan, verwachten we per het 4^e kwartaal 2016 nog steeds dat per 1 januari 2018 alle betrokken WSW-medewerkers passende werkzaamheden en activiteiten (met en) dicht bij hun eigen leefomgeving uitvoeren. Daarbij trekken we ook lering uit de ervaringen die we opdoen, wat ook kan betekenen dat niet voor alle betrokkenen een KanDoen-werkplek de juiste vorm zal blijken te zijn.

Met KanDoen geven we al tamelijk gekanteld invulling aan de nieuwe opgaven uit de decentralisaties. Hoewel we grosso modo positief kijken naar hoe de ontwikkeling verloopt, kunnen we op basis van een korte scan op de huidige KanDoen ontwikkeling ook duidelijke aandachts- en verbeterpunten identificeren:

- De werving en behoud van inpasbare vrijwilligers in de begeleiding van KanDoen-deelnemers is zowel een kritische succesfactor als lastig te realiseren;
- In verband met periodieke werkschaarste alsmede uitbreiding van het aantal KanDoen-deelnemers, is het nodig daadwerkelijk meer te gaan inzetten op het zien, vinden en binnenhalen van werkzaamheden voor KanDoen-deelnemers, conform concept met name in de eigen woonomgeving;
- De inverdieneffecten van KanDoen, zowel financieel als maatschappelijk, moeten we inzichtelijker gaan maken ter facilitering van het groeimodel dat KanDoen is. Financieel blijft KanDoen in 2016 binnen het gestelde budget.

Op alle bovenstaande constatering zijn inmiddels de benodigde verbeteracties uitgezet.

Vakmanschap

Aan de –vooraf als cruciaal ingeschatte- professionalisering richting vakmanschap nieuwe stijl, wordt gestaag en consequent doorgewerkt, langs verschillende lijnen. Hoewel nog niet altijd ook organiek al geborgd, zien we steeds meer voorbeelden van ‘omdenken’ handelen met de mens centraal (maatwerk en respect) als vertrekpunt. Ook de aankomende evaluatie van het zogenaamde actieplan BUIG laat zien dat de focusverschuiving van regelgerichtheid naar mensgerichtheid effectief is.

De nog steeds toenemende complexiteit van ‘de systeemwereld’ blijft echter een lastige daarbij en de opgaven waar we daarin voor staan zijn prachtig verwoord in een inspirerende en aanbevelenswaardige speech van de voorzitter van de Raad van State, Piet Hein Donner: https://www.raadvanstate.nl/publicaties/toespraken/tekst-toespraak.html?id=961&summary_only=&category_id=13

Het verdient aanbeveling het 'omdenkend' professionaliseren voortgaand te blijven prioriteren, een lijn die naadloos aansluit op de nieuwe besturingsfilosofie van de gemeente Venlo.

Wat verdient aandacht?

Samenwerking en integraliteit

Op basis van de 3D-evaluatie 2015 stond voor 2016 op de actielijst om de kennis en kunde vanuit de Werk&Inkomen-kolom te gaan integreren met de sociale wijkteams. Hoewel vanuit de zoektocht hoe dit vorm te geven al wel beduidend meer samenwerking en afstemming merkbaar is in de uitvoeringspraktijk, heeft de organieke vertaling van dit actiepoint in 2016 nog niet plaatsgevonden. Oorzaak hiervan is dat de organieke inbedding qua tempo is afgestemd op de huidige organisatieontwikkeling van de ambtelijke organisatie.

Concreet betekent dit dat de eerste vormen en resultaten van die integraliteit eerst vanaf het eerste kwartaal 2017 merkbaar zullen worden.

Het verdient aanbeveling om ook in dat integratieproces bewust te leren van de hands-on mentaliteit vanuit de Werk & Inkomen-kolom (die er al langer aan gewend zijn om meer met minder te doen en een pragmatische werk-cultuur hebben).

Inclusieve arbeidsmarkt

Uitgangspunt van de Participatiewet is het perspectief dat we (of we nou willen of niet) groeien naar een toekomstige arbeidsmarkt waarin iedereen nodig is. Dit impliceert een inclusieve arbeidsmarkt, waar iedereen naar vermogen mee kan en mag doen. M.b.t. de Participatiewet hebben we het dan met name over mensen aan de onderkant van die arbeidsmarkt en nog concreter met name over arbeidsgehandicapten. Daar valt nog steeds veel te winnen:

- *Werkbedrijf Noord Limburg*

Het Werkbedrijf Noord Limburg is de bestuurlijke netwerk-organisatie, gericht op het optimaal stimuleren en faciliteren van een goed werkende (onderkant van de) arbeidsmarkt. Het Werkbedrijf bestuurt (ook) het WerkgeversServicePunt Noord-Limburg. De beoogde toepassing van zowel werkgeversdienstverlening als werkzoekendendienstverlening verloopt met vallen en opstaan. Een lange adem en het belang en noodzaak blijven zien van de samenwerkingsschaal is essentieel; ervaringen uit het verleden hebben immers geleerd dat het niet anders kan dan samen en ook dat 'samen' moet kunnen groeien om te kunnen bloeien.

- *De banenafpraak*

Als gemeente Venlo hebben we in deze een tweetal rollen; enerzijds zijn we als centrumgemeente en daarmee voorzitter van het Werkbedrijf gehouden deze Banenafpraak aan te jagen, anderzijds zijn we al grote lokale werkgever met voorbeeldfunctie ook gehouden zelf invulling te geven aan de Banenafpraak. Cijfermatig realiseren we de Banenafpraak-afspraken tot op heden. Dit ligt echter meer aan aanpassing van de spelregels door de rijksoverheid, dan aan doorleefde invulling onzerzijds. Daarom moet intensivering van die inspanning en gedragenheid in alle lagen van organisaties meer tot speerpunt worden verheven: de kwaliteit van de Banenafpraak moet minstens net zo zwaar wegen als de kwantiteit. Vanuit het P&O-beleid van de gemeente wordt daar inmiddels zwaarder op ingezet en ook anderszins zijn er ontwikkelingen die tot hoop en verwachtingen stemmen.

- *Beschut Werken*
Voortkomend uit de aanbevelingen 2015, zou in 2016 een nader beleidskader voor Nieuw Beschut Werken worden ontwikkeld. Deze ontwikkeling is gepauzeerd medio 2016, toen duidelijk werd dat wegens vermeende onderbenutting het Rijk voornemens is om Nieuw Beschut Werk verplicht aan gemeenten op te leggen. Dit betekent waarschijnlijk een streep door de opgestarte ontwikkelrichting en zal naar verwachting betekenen dat we ter nakoming van die nieuwe wettelijke verplichtingen gebruik zullen willen maken van bestaand, niet-gekanteld, instrumentarium.
- *Sluitende aanpak Jongeren*
Met de Participatiewet is er veel in wetgeving veranderd, ook op het gebied van bijvoorbeeld de Wajong en speciaal onderwijs. Hoewel er veel en goed samengewerkt wordt tussen overheid en onderwijs in deze, kan deze aanpak altijd beter en dit is ook nog nodig. Ook daarbij geldt dat zowel aan de voorkant als de achterkant het handelingsperspectief primair het belang en de mogelijkheden van de jongere in kwestie moet zijn.

De onderwerpen die zowel op de Jeugdwet als op de Wmo betrekking hebben

Cliëntervaringsonderzoek

De raad is hierover geïnformeerd via RIB nr. 2016-147.

Aan de belangrijkste conclusies wordt in dit stuk gerefereerd.

Aantallen bezwaar- en beroepschriften

Het aantal bezwaar- en beroepschriften in het kader van de Wmo en de Jeugdwet is in verhouding tot het aantal opgestelde leefzorgplannen in 2015 (4.456) en 2016 (tot 1-10-2016: 4.756) beperkt gebleven.

Wel is in 2016 een toename te zien ten opzichte van 2015. Een oorzaak hiervoor is ongetwijfeld het vervallen van het overgangsrecht per 1-1-2016.

WMO	2015	2016 (tot 01-10-2016)
Aantal bezwaarschriften	57	68
Waarvan ontvankelijk	55	61
Waarvan gegrond	7	10
Betreft PGB-voorziening	5	7
Betreft Zorg In Natura-voorziening	52	61
Beroepsprocedure	5	1

Jeugdwet	2015	2016 (tot 01-10-2016)
Aantal bezwaarschriften	6	5
Waarvan ontvankelijk	5	4
Waarvan gegrond	2	1
Betreft PGB-voorziening	5	3
Betreft Zorg In Natura-voorziening	0	2
Beroepsprocedure	-	-

Wat ging goed?

Cliëntondersteuning

Het actief aanbieden van de mogelijkheid voor (gratis) cliëntondersteuning is een wettelijke taak. In 2015 hebben we hier nog geen prioriteit aan kunnen geven. Uit het cliënt-ervaringsonderzoek blijkt ook, dat het merendeel van de cliënten (72%) niet bekend was met de mogelijkheid.

Na een zoektocht afgelopen zomer wat precies van een cliëntondersteuner verwacht mag worden in relatie tot het werk van de sociale wijkteams, is het team van cliëntondersteuners nu actief gaan communiceren richting inwoners. Er is al informatie te vinden op de site van de gemeente Venlo. Momenteel wordt gewerkt aan een folder, en wordt een communicatieplan opgesteld.

Het team heeft ook de opdracht om te innoveren. Om mensen te helpen met vraagverheldering en het opstellen van een eigen plan, zodat het keukentafelgesprek veel gericht kan verlopen, of misschien niet eens nodig is. Wanneer dit succesvol blijkt, kan mogelijk een verkorte procedure voor het keukentafelgesprek worden ingezet (zie ook de aanbeveling m. b.t. brede evaluatie toegang). Tot slot willen we cliëntondersteuning breder inzetten. Bijvoorbeeld bij twijfel of een keukentafelgesprek nodig is. Of bij een conflict tussen de zorgvrager en de hulpverlener / gemeente.

Bereik

Het team had begin oktober ongeveer 40 casussen opgepakt.

Wat verdient aandacht

Persoonsgebonden budget (pgb)

Als iemand behoefte heeft aan onplanbare zorg, die niet via zorg in natura kan worden geleverd is hij of zij aangewezen op een pgb. Ook in andere gevallen kunnen burgers kiezen voor een pgb.

Als iemand zijn arrangement uit het leefzorgplan wil uitvoeren via een persoonsgebonden budget (pgb) willen wij vooraf met de budgethouder goede afspraken maken over de keuze voor een pgb, de te bereiken doelen en resultaten en over het toetsen van kwaliteit van de ondersteuning. Daarvoor wordt aanvullend op het leefzorgplan werken wij sinds 2016 met een pgb-plan aan de hand waarvan budgethouder en sociaal wijkteam in gesprek gaan over (de gevolgen van) de keuze voor een pgb. Dit vraagt specifieke kennis over pgb's van de sociale wijkteamleden.

Op dit moment wordt in samenspraak met de werkgroep pgb gewerkt aan verbetering van het formulier voor het pgb-plan. Ook wordt gewerkt aan verbetering van de kennis over pgb bij de wijkteamleden en aan een folder waarin uitleg wordt gegeven over hoe het pgb werkt. Het afgelopen jaar hebben zich geen noemenswaardige problemen rondom betaling van pgb's voorgedaan.

Zorg en veiligheid

Wat ging goed?

Aanpak radicalisering

De gemeenteraad is geïnformeerd over het plan via RIB 2016-77

Op dit moment is er in Venlo geen sprake van een acuut of dringend probleem. Dit kan zich echter op enig moment altijd voordoen, het gaat om processen die plaatsvinden bij individuen of in heel kleine kring.

De volgende punten hebben de aandacht:

- Het melden van signalen door zorg- en welzijnspartners en onderwijsinstellingen (lijken terughoudend i.v.m. privacybescherming)
- Activiteiten en voorzieningen op het terrein van wonen, welzijn, zorg, jeugdzaken, sport, werk en inkomen kunnen bijdragen aan het wegnemen van de voedingsbodem voor radicalisering. Mede op basis van signalen beoordelen of het huidige aanbod voldoende is of dat intensivering nodig is.
- Meer investeren contact en samenwerking met religieuze gemeenschappen en culturele zelforganisaties is nodig, ook om van daaruit het (gevoelige) thema expliciet bespreekbaar te kunnen maken.
- Starten met werven van sleutelfiguren. Zij zijn in staat om gevoelige zaken bespreekbaar te maken binnen de gemeenschappen en aan de gemeente over te brengen wat die gemeenschappen dwars zit. Daarnaast kunnen ze radicaliseringsprocessen tijdig herkennen en duiden zodat tijdig kan worden ingegrepen.

Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling, veilig thuis

De regionale visie “aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2016-2018” door de gemeenteraad vastgesteld (*aanvullen: datum en nr. raadsbesluit*)

Bij de transities in het sociale domein is ook de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling bij andere partijen belegd. Voorheen lag de verantwoordelijkheid bij de professionele instellingen, nu bij de partners in het lokale veld.

De regionale samenwerking en het omzetten van agendapunten naar concrete acties gaan goed. In 2016 is een training gestart gericht op het adequaat signaleren en reageren door het lokale veld, werken conform de meldcode en het aanscherpen van het proces van overdracht vanuit Veilig Thuis naar het lokale veld, alle 14 gemeenten nemen hier aan deel.

Er zijn ook nog aandachtspunten:

- Professionele partners moeten worden betrokken bij de vertaling van agendapunten uit de regiovisie naar concrete activiteiten. Het belang van tijdig signaleren en aanpakken van huiselijk geweld en kindermishandeling meer benoemen, op de agenda krijgen.
- De ketenaanpak loopt nog niet gesmeerd. Medewerkers van Uitvoeringsteams en Gezinscoachteams vinden den casuïstiek zwaar. Positionering van partijen in de aanpak is niet altijd helder en partijen weten elkaar niet altijd te vinden
- Inzetten op selectieve preventie. Het is van belang om onderzoek te doen bij welke doelgroep en/of in welke wijken huiselijk geweld en kindermishandeling het vaakst komt en welke gerichte preventieve acties mogelijk zijn om deze spiraal te doorbreken.

Deze aandachtspunten worden in regionaal verband opgepakt.

Wat verdient aandacht?

Er zijn geen punten die aandacht verdienen en onvoldoende belegd zijn.

Concluderend en aanbevelend

Terugblik aanbevelingen tussenevaluatie 2015

Ook in 2015 is er een tussenevaluatie uitgevoerd. Hieruit kwamen de volgende aanbevelingen naar voren:

- Maak de toegang naar zorg en ondersteuning echt integraal (Van 2D naar 3D).
- Beweging op gang brengen (verschuiving) van maatwerk naar algemene voorzieningen.
- Bij de beleidsvorming, bij het inrichten van de instrumenten en in de werkwijzen van onze medewerkers gaan we uit van de kernopgaven van de decentralisaties en de uitgangspunten voor verandering.
- Opdracht geven en inkoop goed aan laten sluiten bij de transformatie en ruimte bieden voor verandering en vernieuwing.

Daarnaast is tijdens de behandeling van de Tussenevaluatie 2015 met de gemeenteraad afgesproken dat we in 2016 aan de slag zouden gaan met het verbeteren van de communicatie over de nieuwe zorgtaken richting onze inwoners en de inning van de eigen bijdrage zouden analyseren en daar waar nodig aanpassen.

De huidige stand van zaken per uit 2015 voortvloeiende aanbevelingen, is als volgt:

- In pas met de ambtelijke organisatieontwikkeling is een projectplan om de toegang daadwerkelijk integraal (2D naar 3D) te organiseren. De eerste concrete resultaten worden in de loop van 2017 verwacht.
- Er zijn verschillende interventies ingezet om daar waar het mogelijk is de verschuiving van maatwerk naar algemene voorzieningen te stimuleren. Zo zijn er gezinscoaches voorliggende ingezet en zijn er in de meeste Venlose wijken open inloopvoorzieningen opgezet.
- In de inkoop zijn er stappen gezet om deze te vereenvoudigen en daar waar mogelijk de administratieve lasten te verminderen.
- Het plan van aanpak communicatie is in juni gedeeld met de gemeenteraad (RIB 2016-120). De actie hieruit zijn in 2016 opgepakt en krijgen in 2017 een verder vervolg.
- In december ligt het nieuwe beleid over eigen bijdrage en stapeling zorgkosten ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad.

Algemeen kan worden vastgesteld dat deze aanbevelingen uit 2015 ook in 2017 aandacht verdienen. Het is in 2016 niet gelukt om de aanbevelingen uit 2015 vanaf het begin van het jaar reeds de volle aandacht te geven. Hierdoor is de implementatie in tijd naar achter verschoven. Om er voor te zorgen dat er met de aanbevelingen uit de evaluatie 2016 niet hetzelfde gebeurt, is dit als extra aandachtspunt meegenomen in de huidige evaluatie.

Analyse en conclusies

Tevreden over transitie

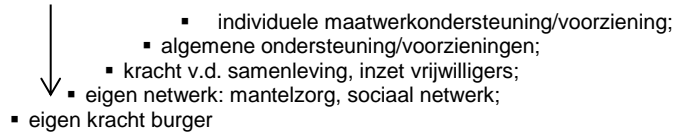
Als we kijken waar we nu na een kleine twee jaar staan, dan constateren we dat de aandacht tot dusverre vooral gericht is geweest op het goed neerzetten van de toegang voor individuele maatwerkvoorzieningen in Wmo en de Jeugdwet en op zorgcontinuïteit voor de burgers. De noodzaak om in één jaar tijd herindicaties van alle overkomende cliënten uit de AWBZ en de jeugdhulpverlening te verrichten in zowel jeugd als Wmo, en het inrichten van alle benodigde processen heeft geleid tot grote tijdsdruk in de gemeentelijke toegang, de kernteams van de sociale wijkteams. De termijn van één jaar is niet gehaald, maar inmiddels zijn alle herindicaties in verband met de decentralisaties afgerond.

Intensivering van transformatie nodig

Door de sterke focus op de toegang en de individuele maatwerkvoorzieningen, is er gemeente-breed geen duidelijk waarneembare focus op het preventieve deel en op het activeren, stimuleren van burgers en groepen in de samenleving. De beweging op de zogenaamde trap van oplossingen, vindt nog onvoldoende plaats.

Terwijl dat juist het kerndoel van de decentralisaties is en ook de theoretische onderlegger vormde voor het instrumentarium van wijkgericht werken, keukentafelgesprekken en leefzorgplannen.

Kader 3: Trap van oplossingen

Dat intentie en realisatie elkaar op dit essentiële thema nog onvoldoende raken wordt versterkt door het feit, dat de kernteams sociale wijkteams voornamelijk worden gevormd door mensen met een achtergrond in de zorg en hulpverlening. Vanuit hun achtergrond en gegeven de tijdsdruk waaronder zij werken, zullen zij niet altijd als eerste op zoek gaan naar mogelijkheden in de omgeving van de burger om een passende oplossing te vinden. Het inzetten van een individuele maatwerkvoorziening – de voor hen bekende wereld – is vaak de meest voor de hand liggende optie. Het is dan ook heel gebruikelijk dat zij deze oplossing kiezen.

Het uitvoeringsconcept - sociale wijkteams met kernteams voor de toegang en uitvoeringsteams - moet op bepaalde onderdelen aangepast worden op de taken van de Jeugdwet. Hier ontbreekt het bijvoorbeeld aan voldoende doorzettingsmacht en snelheid van handelen.

Ook moeten we opnieuw kijken of alle vormen van hulp en ondersteuning waarvoor nu een keukentafelgesprek is vereist, wel via die zware toegang moeten, of dat lichtere vormen ook laagdrempeliger ingezet kunnen worden, waardoor enerzijds sneller kan worden gehandeld en verzwaring van de problematiek kan worden voorkomen en anderzijds op de kosten van de toegang kan worden bespaard.

Uit gesprekken met zowel de wijkcoördinatoren als de stadsdeelmanagers komt het beeld naar voren van gescheiden niveaus waarop problemen worden gesignaleerd en oplossingen worden gevonden of gecreëerd.

Er is het niveau van de individuele hulpvrager, die een individuele oplossing voor zijn individuele probleem krijgt aangereikt.

Daarnaast is er het niveau van de collectieven in de wijk: enerzijds groepen van burgers die met vergelijkbare problemen kampen en anderzijds groepen van burgers die samen initiatieven nemen of activiteiten ondernemen. Vanuit de individuele benadering in de keukentafelgesprekken met verschillende bewoners in een wijk, komt de gedeelde problematiek – in een concreet geval bijvoorbeeld een aantal laaggeletterde bewoners in één flatgebouw- niet naar boven. En komt dus ook de mogelijkheid om dit groepsgewijs aan te pakken, niet in beeld. In het eerder genoemde voorbeeld lag hier wel de oplossing. Ook ontbreekt nog vaak de verbinding van de individuele burger met zijn individuele probleem met de bestaande initiatieven en activiteiten in de wijk, die met name een deel van de oplossing zouden kunnen vormen.

Het derde niveau is dat van de gemeente zelf, die besluiten neemt, zonder zich voldoende af te vragen – laat staan hierover met betrokkenen in gesprek te gaan – welke consequenties die besluiten hebben voor initiatieven en activiteiten van burgers in de wijk. Soms krijgen burgers hiermee iets opgedrongen waar ze niet om hebben gevraagd, soms wordt hen hiermee de mogelijkheid ontnomen om eigen activiteiten en ontmoetingsmogelijkheden te starten of voort te zetten. De gemeente heeft daarbij zelf onvoldoende scherp welke rol zij vanuit de kantelingsgedachte zelf wil – soms ook moet – vervullen en welke ook juist niet. Duidelijkheid op dit punt en daar consequent naar handelen

geeft ook duidelijkheid aan (groepen) burgers over wat zij van de gemeente mogen verwachten en waarvoor zij zelf verantwoordelijk zijn.

De centrale conclusie is:

De beoogde transformatie van het heden (waarin we als gemeente nog veel voor de burger regelen) naar de beoogde toekomst (waar burgers zelf en samen aan zet zijn met ondersteuning vanuit de gemeente), komt door bovenstaande nog niet voldoende op gang. De beweging op de zogenaamde trap van oplossingen, vindt nog onvoldoende plaats.

Verder speelt een rol, dat het belang van de beheersorganisatie in de beginfase is onderschat en te weinig aandacht heeft gekregen, waardoor we tot voor kort niet konden beschikken over de nodige betrouwbare informatie om een beeld te hebben waar we op koers liggen en waar we uit de pas lopen. Dit geldt zowel over het bereik en de effecten van voorzieningen als voor de besteding van de budgetten. Inmiddels zijn en worden flinke stappen gezet in de ontwikkeling en komt de informatie geleidelijk aan beschikbaar en neemt de betrouwbaarheid van de informatie toe.

Met name op terrein van jeugd weten we pas sinds kort dat in onze gemeente – in tegenstelling tot de landelijke tendens – het aantal cliënten die gebruik maken van een individuele maatwerkvoorziening stijgt. Met als gevolg dat in jeugd al dit jaar een budgetoverschrijding plaatsvindt. In combinatie met een verdere daling van het rijksbudget vanaf 2017 ligt hier dus een grote opgave om tot duurzame bijstellingen te komen.

Ook in de Wmo beschikken we pas sinds kort over de eerste betrouwbare cijfers. In de Wmo is naar verwachting in 2016 sprake van een overschot van rond de € 1,7 miljoen. Ook hier moeten we kijken naar mogelijkheden om de transformatie verder vorm te geven om ook op langere termijn en tegen het licht van de toenemende vergrijzing, in staat te zijn onze burgers waar nodig passende ondersteuning te bieden.

Tenslotte zien we dat er ook in de manier van opdracht geven nog niet alle mogelijkheden zijn benut om ondersteuning en hulp goedkoper te maken.

Financieel beeld

De door de raad aangegeven hoofddoelstelling voor het sociaal domein is: passende zorg en ondersteuning binnen de financiële kaders.

In de Finrap 2016 is de financiële prognose voor 2016 voor het sociaal domein geschetst. Binnen het budgettair kader voor het sociaal domein wordt voor 2016 een tekort verwacht van € 4,3 miljoen.

De financiële prognose voor 2016 ziet er als volgt uit.

Meerjarenperspectief budgettair kader

Het budgettair kader (de beschikbare financiële middelen) in het sociaal domein is opgebouwd uit de integratie-uitkering sociaal domein, bestaande budgetten en eigen bijdragen. Deze vormen de inkomsten van het budgettair kader sociaal domein.

Het budgettair kader vertoont na verwerking van de effecten van de septembercirculaire 2016 de volgende ontwikkeling:

(bedragen x € 1.000)	realisatie 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018
Integratie-uitkering sociaal domein	106.037	97.832	93.634	94.031
Bestaande budgetten	28.732	28.567	27.879	28.103
Eigen bijdragen	1.530	5.375	5.375	5.375
Aanvullende bijdrage WAA	1.996	0	0	0
Budgettair kader	138.295	131.774	126.888	127.509

De daling van de integratie-uitkering sociaal domein vind met name plaats door verdere korting op het budget jeugd.

Prognose uitgaven 2016

Voor de uitgaven in het financieel vierkant sociale domein wordt een prognose verwacht van € 134,6 miljoen. Dit is € 4,3 miljoen meer dan de in 2016 beschikbare middelen.

In deze prognose is rekening gehouden met het tekort van de gemeenschappelijke regeling WAA van € 2,4 miljoen. Verder zijn in de prognose ook nog nagekomen afrekeningen jeugdzorg over 2015 verwerkt van circa € 600.000. Ook is de verwachte lagere opbrengst van eigen bijdragen verwerkt. Deze posten komen bovenop de daling van de in 2016 beschikbare middelen van € 6,5 miljoen.

De financiële opgave voor 2016 bedraagt hierdoor maar liefst € 9,5 miljoen. Daarvan is in 2016 € 5,2 miljoen opgevangen.

(bedragen x € 1.000)	begroting 2016	prognose 2016	afwijking 2016
<i>Regionale taken als centrumgemeente:</i>			
Beschermde wonen (incl. Venlo)	41.405	40.905	500
Maatschappelijke opvang (incl. Venlo)	11.215	10.157	1.058
<i>Lokale taken:</i>			
WMO	36.280	34.585	1.695
Jeugdzorg	22.990	28.869	- 5.879
Participatie (WSW en re-integratie)	19.884	20.064	- 180
Totaal	131.774	134.580	- 2.806
Verwacht lagere inkomsten eigen bijdragen			
	1.500		- 1.500
Totaal	130.274	134.580	- 4.306

Uit deze prognose blijkt, dat de financiële problematiek zich met name voordoet op terrein van jeugd: de uitgaven stijgen, terwijl de rijksbijdrage daalt.

Het verwachte tekort voor 2016 van € 4,3 miljoen kan worden opgevangen binnen de reserve decentralisaties. Deze bedraagt op dit moment € 7,5 miljoen. Dit betekent, dat er per saldo voor 2017 nog € 3,2 miljoen reserve beschikbaar is. Tegelijkertijd dalen de inkomsten ten opzichte van 2016 met in totaal ca. € 6,5 miljoen (met inbegrip van de verwachte lagere inkomsten eigen bijdragen).

Er zijn dus extra aanvullende maatregelen en bijbehorende besluiten nodig om voor 2017 binnen de gestelde financiële kaders te blijven.

Aanbevelingen:

Wmo

1. “Ontzorg” initiatiefnemers van burgerinitiatieven en activiteiten in de wijk en faciliteer de initiatieven die daarvoor in aanmerking komen, indien nodig ook structureel;
2. Onderzoek de mogelijkheid van andere vormen van algemene voorzieningen, die een goed alternatief kunnen vormen voor het inzetten van dure individuele maatwerkvoorzieningen, kijk daarbij ook naar “best practices” elders. Ondersteun de ontwikkeling van de meest kansrijke ideeën;
3. Voer het onderzoek naar sturing en bekostiging van huishoudelijke hulp uit in het kader van het bredere onderzoek genoemd in aanbeveling nummer 17;

Jeugd

4. Creëer mogelijkheden voor de uitvoeringsteams jeugd om in te kunnen zetten op voorliggende- en algemene voorzieningen. We denken hierbij aan het eenvoudiger inzetten van voorliggende voorzieningen en bieden van ruimte aan gezinscoaches om zonder indicatie lichte zorgvragen op te kunnen pakken;
5. Pas het uitvoeringsconcept op onderdelen aan zodat Jeugdwet (jeugdtaken) effectiever en efficiënter kunnen worden uitgevoerd: we denken aan een ‘snelle’ route leefzorgplan;
6. *Financiën*
De toegang tot jeugdhulp moet, met name ook vanuit financieel oogpunt, kritisch worden geanalyseerd om te kijken hoe de instroom richting maatwerkvoorzieningen kan worden ingeperkt. Met een projectorganisatie (taskforce jeugd) gaan we concreet met het thema jeugd aan de slag. Een van de zaken waar deze projectorganisatie aan gaat werken is het grip krijgen op het aantal verwijzingen naar maatwerk. Daarnaast gaat deze projectorganisatie integraal aan de slag met de financiële uitdagingen die er op het terrein van de jeugdhulp zijn;
7. Blijf inzetten op preventie en vroegsignalering. Hiermee kunnen op termijn kosten worden bespaard. Eerder signaleren kan voorkomen dat dure maatwerkvoorzieningen worden ingezet;

Participatiewet

8. Blijf sturen op de menselijke maat (belangen en mogelijkheden) als norm; ondanks randjes en rafels, groeit uit die houding het benodigde vakmanschap en ontkokerd denken en werken;
9. Verstevig de focus op de transparantie van de arbeidsmarkt en de daarvoor benodigde regionale samenwerkingen en andere randvoorwaarden. Monitor driemaandelijks via het Werkbedrijf deze transparantie en pas de sturing daarop aan;
10. Organiseer – middels een aanpak en bijbehorende campagne - dat we als vertegenwoordiger van de gemeente Venlo fier kunnen uitdragen een voorbeeld te

zijn in de inclusiviteit van de arbeidsmarkt. Stel daartoe voor 1 maart een plan van aanpak op;

11. Breng indachtig de wens van de gemeenteraad de scenario's waarin de gemeente haar verantwoordelijkheid voor WSW-werknemers kan invullen, in januari 2017 in beeld. Stel in het eerste kwartaal van 2017 een daaropvolgend projectplan op om, conform bestuurlijke keuzes, de doorontwikkeling van de WSW-uitvoering ter hand te nemen. Betrek daarin de waarschijnlijke nieuwe gemeentelijke taken inzake Beschut Werken;
12. Organiseer – zo mogelijk op arbeidsmarktregionale schaal – in afwachting van realisatie van de integrale WSW-benadering, dat tenminste voor het eerste halfjaar 2017 de gemeente in staat is de wettelijk verplichte Beschut Werken-voorzieningen aan te bieden aan hen die daar wettelijk recht op hebben;
13. Gebruik de mengeling van werk-culturen als gevolg van de '2D naar 3D'-beweging om meer oplossingen in de 0-de en 1^e-lijn te organiseren en faciliteren;

Algemeen

14. Een brede evaluatie van de sociale wijkteams (kernteams en uitvoeringsteams), met als belangrijkste aandachtspunten: wanneer wel of niet een keukentafelgesprek en leefzorgplan, mogelijkheden om lichte vormen van ondersteuning laagdrempelig in te zetten, veel voorkomende problematiek herkennen en collectief aanpakken, optimaal benutten van initiatieven en activiteiten in de wijk;
15. Organiseer dat in de voorbereiding van gemeentelijke besluitvorming die gevolgen kunnen hebben voor initiatieven en activiteiten van burgers in de wijk, met de belanghebbende burgers wordt overlegd om te komen tot passende oplossingen;
16. Stel met inbreng vanuit bewonersnetwerken en cliënten een plan van aanpak op, de individuele burger, bewonersinitiatieven, vrijwilligersorganisaties, professionals en de gemeente met elkaar in verbinding te brengen, zodat ze elkaars mogelijkheden optimaal kunnen benutten. Creëer daarbij duidelijkheid over de rol die de gemeente in verschillende situaties wel en niet wil vervullen, variërend van zelf uitvoeren, regie voeren, faciliteren tot geen rol vervullen;
17. Evalueer de huidige manier van opdrachtgeven, onderzoek daarbij de mogelijkheden voor meer bij de kanteling passende vormen van sturing en bekostiging. Bekijk daarbij ook, hoe en langs welke tijdlijn deze voor de verschillende taken het beste vorm gegeven kunnen worden. Betrek in dit onderzoek ook de optie om als gemeente activiteiten in eigen beheer uit te voeren;

Financiën

18. Zoek de komende maanden over de volle breedte van het sociaal domein verdere mogelijkheden en ontwikkel verdere maatregelen om de geprognoseerde tekorten voor 2016 en 2017 verder terug te dringen. Analyseer daarvoor alle inkomsten en uitgaven en geef prioriteit aan realistische maatregelen die inkomsten en uitgaven duurzaam in balans brengen;
Zoals aangegeven worden de tekorten in het financieel vierkant sociaal domein met name veroorzaakt door een stijging van de maatwerkvoorzieningen in combinatie met

een daling van de integratie-uitkering sociaal domein, met name voor het taakveld jeugd.

De eerste stappen van de onder 4 t/m 7 beschreven aanbevelingen op het terrein van jeugd zijn en worden op dit moment al gezet en zullen naar verwachting leiden tot een ombuiging van ca. € 1,5 miljoen voor 2017 en ca. € 2,2 miljoen op jaarbasis in 2018 en verder.

Sturing en facilitering

19. Stuur en faciliteer door middel van de geactualiseerde versie van de eerder beschreven transformatieagenda voor 2017 de opgaven voortvloeiend uit de aanbevelingen van deze Tussenevaluatie.

De opgaven voortvloeiend uit de aanbevelingen in deze Tussenevaluatie hebben mede in het licht van de financiële opgave de hoogste prioriteit.

Neem de te ondernemen acties zo concreet mogelijk (met "SMART" criteria³) op.

³ SMART: Specifiek, Meetbaar, Aceptabel, Realistisch, met Tijdplanning